

Nf. 24.

40

RECTOR
ACADEMIAE VITEMBERGENSIS
**GODFR. LVDOV.
MENCENIVS, IC.**

• DIGESTI VETERIS PROFESSOR PVBLICVS
ORDINARIVS, CVRIAE PROVINCIALIS, SCABI-
NATVS, SENATVS ECCLESIASTICI, ORDINIS-
QVE IVRIDICI, NEC NON IVDICII DVCALIS IN
MARCHIONATV INFERIORIS LVSATIAE AD-
SESSOR ET IAM PRODECANVS

CIVIBVS ACADEMICIS

S. P. D.

ar.

IISEMQUE PIAM FESTI
QVOD ANGELIS SACRVM EST
CELEBRATIONEM

PERAMANTER COMMENDAT.

VITEMBERGAE
LITTERIS VIDVAE GAEBERDTIAE.

*S. R. Dn. D. MICHAEL
civ. pl. sal. m. D. h.*

RECTOR
ACADEMIAE VITTEMBERGENSIS
GODFR. LUDOV.
MENCZINIUS IC.

DIGESTI VETERIS PROFESSOR EVANGELIUS
ORDINARIUS, CIVITATE PROVINCIARUM SCAB.
NATUS, SENATUS SOCIETATIS ORDINIS
OVERENDI, NEC NON IVRIS DOCTOR
MAGISTER ET VICE RECTOR
SESSOR ET IAM PRO
CIVIBUS ACADEMIAE

HEBEMOVE PAM EST
QVOD ANGELIS SACKVM EST
CELEBRATIONEM

TERRAM ANTER COMMENDAM
VITTEMBERGENSIS
LITTERIS VITAE GABRIELIAE

Onorum angelorum, mente ac virtute imaginem Dei referentium, tam pia, tamque sancta est voluntas, vt non summo tantum studio ferantur ad nutum diuinum vbique se componendi, sed, vt homines quoque idem secum faciant, omnem curam omnemque operam impendant.

Ipse Seruator noster de iisdem praedicat, quod insigni perficiantur laetitia, quoties homo, ruptis, quibus adhuc irretitus erat, Satanae laqueis, ad frugem, melioremque mentem redit, veniaque delictorum experita gratiam apud Deum consequitur. Sic enim LVCAE capite quinto & decimo, commate decimo inquit: *οὕτω, λέγω ὑμῖν, χαρὰ γίνεται ἐνώπιον τῶν ἀγγέλων τῆ θεοῦ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανόησιν. Ita, dico vobis, gaudium erit coram angelis Dei, super vno peccatore poenitentiam agente.* Id, quomodo intelligi debeat, haud equidem difficulter liquet; nempe de noua gaudii materia. Etenim laetitiam angelorum & beatorum nihil turbat, cum in Deo & coram Deo gaudeant semper. At cum addedit ad communionem sanctorum peccator resipiscens, Deoque reconciliatur, tum equidem nouum ac singulare gaudium capiunt, quod mirum in modum beatas illas mentes adficiat & oblectat. *Quis haec credere potuisset, nisi veritas ipsa restata esset?* ait LVDOV. GRANATENSIS h. l. *Et quis nunc clementiam Dei erga peccatorem, & felicitatem peccatoris resipiscantis explicare verbis, aut tantum cogitationibus comprehendere possit?* inquit IO. BRENTIVS h. l. *Et mox: O nos felices, ad quorum poenitentiam tanta in caelo laetitia, tam coram Deo, quam coram angelis eius excitatur! O nos infelices, se impoenitentia tantam salutem negligimus! Actum ageremus, si de re, omnibus latis cognita atque perspecta, vel verbum*

bum porro adderemus. De eo autem, potiori forsitan iure, disquiritur: numne, quantum angeli boni laerantur de illis, quos diabolus superare non potest, tantum ex aduerso doleant ex his, quos potestas inimica prostravit? Ratio dubitandi haec vulgo adlegatur, quod in felicitatem illam, qua angeli boni fruuntur, non cadat tristitia, utpote sensum doloris inferens, quem, praesente malo, percipimus. Igitur, quamuis spiritibus illis caelestibus laetitia recte tribuatur, tristitiam tamen perperam iisdem adscribi, nisi iniurii esse velimus in beatissimum illum, in quo constituti sunt, statum. Et negari profecto non potest, habere hoc argumentum, si primo intuitu consideretur, aliquid ponderis, apud eos praesertim, qui, doctrinae de adfectibus non satis gnari, paullo crassius hic philosophantur, & summa imis, ac ima summis miscentes, eosdem sibi de tristitia Dei & angelorum conceptus formant, quos de tristitia hominum formare sibi consueuerunt. Ad nos quod attinet, rationibus omnibus probe subductis, nulli dubitamus sententiam aientem amplecti, inque eorum transire castra, qui adfirmandam esse quaestionem contendunt, argumento non vno inducti.

Regula est in scholis philosophorum decantatissima: *Oppositorum obposita est ratio*. Vnde non immerito concludimus: si laetitiae locus est in angelis bonis, quoties homo, qui ad hoc tempus mancipium fuit diaboli, ad libertatem filiorum Dei perducitur, etiam tristitiae locus erit in spiritibus illis caelestibus, quoties vnus e numero fidelium iustitia sua excidit, & naufragium fidei patitur. Neque enim ratio diuersitatis reddi potest, propter quam hac in parte aliter se res haberet circa adfectum tristitiae, quam quidem se habet circa adfectum laetitiae. Ad dubium, paullo ante in medium prolatum, deinceps respondebitur.

Ipsa res, quam in angelis bonis tristitiam excitare adfirmamus, eiusmodi est, ut non possit non in iisdem adfectum
tam

tam sanctum mouere. Contristantur autem de peccato, in quod incauti prolabimur, quo, iuxta CHRYSOSTOMVM homil. IX. in pr. ad Corinth. epist. caput tertium, *nihil aequè inconsideratum, nihil adeo amens ac stultum & violentum. Omnia euertit, & confundit, & perdit, quocunq; insilierit. Est visu deformè, importunum, molestum & graue. Si quis pictor ipsum effingeret, non mihi videretur aberrare, ipsum sic effingens: mulierem quandam forma belluina, barbaram, ignem spirantem, iniucurdam, nigram, quales profani Poetae Scyllas nobis descriptas relinquunt. Manibus enim innumerabilibus nostras adprehendit cogitationes & ratiocinationes, & ex improviso ingreditur, & omnia discerpit ac dilacerat, sicut canes clanculum mordentes.* Quisque pius, Deumque sincere amans, nil magis abominatur & odit, quam foetidum illud Satanae excrementum, maximoque adficitur dolore, quoties vel ipse, siue inscien-ter, siue ex praecipiti, aliquid committit, quod legi diuinæ est aduersum, vel alios id facere animaduertit. Tam molesta fidelibus sunt peccata, vt ferre eadem nullo modo possint. Hinc gemitus, hinc lacrimae, hinc denique preces eorum, quas nunquam non ad Deum fundere solent, vt quam primum ab hoc malo, per beatam ex hac vita emigrationem, liberentur. Iam autem in angelis bonis longe maior longeque sublimior sanctitatis gradus deprehenditur, quam in sanctis, qui adhuc in terris agunt, vtpote qui perfectionem caelestem adhuc ex spectant, omnique conamine eo nituntur, suumque illud desiderium in oratione dominicâ quotidie patri caelesti exponunt, nec prius adquiescunt, donec adquisuerunt in caelo, quod desiderauerunt in terra. Grauior ergo acerbiorque luctus in illis etiam excitabitur ob violatam su-
premi Numinis legem, quam quidem excitatur in nobis, quando aliquem a tramite recti desistere, & in transuersum agi, conspiciamus.

Cumque ingentem illam, qua in regno gloriae fruuntur,

beatitudinem ac felicitatem angeli boni, nemini, praeterquam creatori suo, in adeptis ferant, non possunt non ardentissimo capi desiderio honorem eius promouendi & nihil non facienda, quod ad eius amplificationem modocunque pertinere videtur. Quidquid cum in caelis, tum in terris, operantur & agunt, vnice eum in finem agunt, vt nomen Domini sui sanctum & adorandum habeatur ab omnibus, eiusque maiestas, *ὁπρεοχῆ* & excellentia depraedicetur vbique. Conf. rs. ciii, 20. 21. ps. cxliix, 2. es. vi, 2. lvc. ii, 13. apoc. v, 9. Per transgressionem vero legis, quam olim tulit, nomen eius dedecoratur, & summa contumelia adfcitur. Ipse Deus violationem mandatorum suorum blasphemiam vocat, contra nomen suum commissam, rom. ii, 24. dum ait, peccata Iudaeorum fieri, vt nomen suum blasphemetur inter gentes, h. e. crimina, ab ipsis perpetrata, causam esse blasphemiae aduersus nomen suum commissae, atque adeo ipsam etiam aliquam blasphemiam, nominisque diuini dehonestationem & contemptum. Quid igitur mirum, angelos bonos, tamquam legatos Dei, vehementissime offendi, doloremque non exiguum sentire, si is, a quo mittuntur, cuiusque vices gerunt, infametur, eiusque nomini sanctissimo ignominiae nota adspargatur, cum factum sit indignissimum, polluere nomen eius, cui *res omnes conditae, quae in caelo sunt, & quae in terra, & sub terra, & in mari, & quae in eis sunt omnia* honorem, cultum & reuerentiam exhibere debebant, apoc. v, 13. Adcedit & illud, quod angeli boni tenerissimo amore prosequantur genus humanum, eiusque salutem, quantum in ipsis est, nunquam non promouere studeant. Hinc a Paulo Apostolo dicuntur *πνεύματα λειτουργικά, administratorii spiritus*, vt vulgatus interpres hoc reddit, *in ministerium missi propter eos, qui haereditatem capient salutis*, ebr. i, 14. Quo suo ministerio summa etiam cum alacritate & fidelitate defunguntur, dum momenta orationis piorum adferunt coram

ram

ram sancto, TOB. XII, 12. dum apud Deum pro nobis intercedunt, ZACH. I, 12. IOB. XXXIII, 23. ACT. X, 3. 4. dum suffitus multos cum precibus sanctorum obferunt super altare aureum, quod est ante thronum, vt ascendant fumus suffituum, cum precibus sanctorum, e manu ipsorum ad conspectum Dei, suasque adeo preces nostris adiungunt, APOC. VIII, 3. 4. dum impijs sese obponunt, & consilia, quae in perniciem ecclesiae verorumque eius membrorum excogitare solent, impediunt & irrita reddunt, NUM. XXII, 22. dum castra metantur & vndique circa pios sua ponunt tentoria, currus, equos, valla ac arma flammantia, ne ab impijs obruantur, PS. XXXIV, 8. dum stertentes excitant, vt pergant in via mandatorum Domini, III. REGG. XIX. 5. IV. DIC. II, 1. 2. 3. dum in periculis nos non deserunt, sed simul nobiscum in fornacem, simul in speluncam descendunt, DAN. III, 49. & CAP. VI, 22. & quae alia sunt huius generis officia, quae pijs ac fidelibus, ex mandato diuino, praestant. Quod si vero iam contingat, vt homines, propriae salutis immemores, angelos bonos negligant, eorumque curam susque deque habeant, ex aduerso autem suggestionibus Satanae locum apud se relinquunt, & in omnis generis crimina ac delicta praecipites ruant, nonne quaeso! id male haberet custodes illos caelestes? nonne aegre ferrent, quod officia, consilia & monita sua tam turpiter negligantur? nonne tristes discederent, propterea, quod oleum & operam perdidissent, nihilque apud eos profecerint, quorum salutem, beatitudinem & felicitatem, tam anxie quaesiuissent, omnibusque voris expetierant.

Quid? quod ipsi Spiritui S. terrae in Deitate personae, tristitiae adfectus in sacris adscribatur. Sane Paulus Apostolus Ephesios suos, in epistola ad ipsos perscripta cap. IV, 30. serio dehortatur, ne vllam tristitiae materiam praebant hospiti tam sancto, tam benigno, tamque amabili. *Και μη̄* inquiens, *λῡ*

πένθη

πᾶσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ Θεῷ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπο-
 λυτρώσεως. *Et ne contristetis* (spurcis sermonibus, malisque
 operibus) *Spiritum illum sanctum Dei* (qui in vobis praesentis-
 simus est, & habitat; sed quories aliquid, vocatione vestra indi-
 gnum, admittitis, moerore adficitur & vehementer offendi-
 tur, immo prorsus ex hospitio suo expellitur & eiicitur) *per*
quem obsequari estis (vt maneat apud vos, tamquam pignus & si-
 gillum gratiae Dei & Christi in vobis, quo a reprobis discerni-
 mini, quodque cordibus vestris est impressum, vt certa sit vo-
 bis adoptionis gratia) *in diem redemptionis* (qua, vel per bea-
 tam mortem, vel, per adparitionem Christi ab hoc mundo,
 omnique malo liberabimini.) Similis loquendi forma occur-
 rit Es. LXIII, IO. **וְחַמָּה בָרוּ וְעִצְבוּ אֵת רוּחַ קְדָשׁוֹ וַיִּהְיֶה
 לָהֶם לְאֵיבִי הוּא נִלְחָם בָּם** *At ipsi immorigeri ex-*
stiterunt, & dolore adfecerunt Spiritum eius sanctum, & con-
uersus ipsis est in hostem: ipse pugnavit contra eos, h. e. iniuria
 adfecistis Spiritum sanctum, tum obstinate resistendo & ob-
 nitendo eius, consiliis, monitis, demonstrationibus & con-
 uictionibus; tum demonstrationes, doctrinas, institutio-
 nes eius contemnendo, contumeliose insectando, proter-
 ue repellendo & blasphemando. Iniuria autem & contu-
 melia pariunt acerrimum doloris sensum. Quare non in-
 fluet deinceps sua gratia in animos vestros, sed operatio-
 nes gratiae suae vobis subtrahet: similitudine desumpta ab
 amico, qui, vbi quem videt sapientissimis consiliis suis, sa-
 luberrimisque monitis, locum non relinquere, se ad tem-
 pus ipsi subducit, eumque monere desinit. Sic Spiritus
 sanctus ad tempus vos relinquet, & permittet quoque, vt,
 consiliis ipsius & conuictionibus internis immorigeri, inci-
 datis in tentationes grauissimas, e quibus difficulter elucta-
 bimini; vt a tergo sentiat amaros fructus Spiritus sancti
 tristitia adfecti, h. e. ita se erga vos gerentis, vt solent ami-
 ci contristati. Liceat inde nobis a maiori ad minus conclu-

cludere, hoc modo : Si ipse Spiritus sanctus, qui tamen est verus Deus, tristitia adfici potest, quanto magis angeli, vti pote qui, tamquam spiritus creati & finiti, Spiritu sancto longe sunt inferiores, tristitia adfici poterunt? Quamuis probe sit obseruandum, adfectum tristitiae, perinde vt reliquos adfectus, nihil vitii inuoluentes, recte quidem, immo proprie, modo tamen longe eminentissimo, Spiritui sancto ceterisque personis diuinis tribui, adeo, vt in angelis pariter & hominibus eorum saltem imago & velut vmbra quaedam spectetur, suntque nihil aliud, quam voluntatis actus, qui, nostro concipiendi modo, conuenientiam quandam habent cum operationibus hominum, qui eiusmodi adfectibus concitantur, sed remota omni, quae humanis adhaeret, imperfectione.

Consentientes nobiscum habemus ex antiquis ecclesiae christianae doctoribus non paucos. In actis Apostolorum apocryphis, siue historia certaminis apostolici, adscripta Abdiae, primo, vt ferunt, Babyloniae Episcopo, & in decem libris distributo, libro quinto, capite decimo septimo, p. 567. sqq. editionis Fabricianae, refertur historia de iuvene Stacteo, a Ioanne Euangelista & Apostolo a mortuis suscitato. Hic, cum, resolutis lethi vinculis, viuus adparuisset, Attico & Eugenio, duobus honoratis ciuitatis Ephesiorum viris ac nuper Ioannis discipulis, sed amore mundi rursus fascinat, ex mandato magistri sui adnunciaturus, quantam gloriam amisissent, quantamque ex aduerso poenam incurrissent, sic eos compellasse dicitur: *Vidi angelos vestros sentes & Satanae angelos in vestra deiectione gratulariter. Iam enim regnum paratum vobis & ex coruscantibus gemmis aeternis instructas, plenas gaudii, plenas epulis, plenas delirii, plenas denique vitae perpetuae, & lumine aeterno, paruo tempore amisistis: & adquisuistis vobis loca tenebrarum, plena draconibus, plena stridentibus flammis, plena cruciatibus, & incompa-*

robilibus poenis, plena doloribus, plena angustiis, plena timore
& tremore horrifico. Amisistis loca floribus immarcescibilibus ple-
na, fulgentia, plena vocibus organorum: & adquisuistis e con-
tra vobis loca, in quibus die noctuque non cessat mugitus, &
& ululatus & luctus. &c.

Qui saeculo, post natum Christum, quarto ecclesiae
Carthaginensi praefuit **BASILIVS**, magnus dictus, in Psal-
mum xxxiii. operum tomo primo p. 220. sq. praeclare
hanc in rem scribit: Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλω τῶν φο-
βημένων αὐτόν. Παντὶ πεπιστευκᾶτι εἰς τὸν Κύριον ἄγγελος παρ-
δέρσει, ἐὰν μηποτε αὐτὸν ἡμεῖς, ἐν τῶν πονηρῶν ἔργων ἀποδιᾶζομεν. Ὡς
γὰρ τὰς μελίσσας καπνὸς Φυγαδέρσει, καὶ τὰς περσιεῖς δυσωδία ἐξ-
λαύνει. Οὕτω καὶ τὸν Φύλακα τῆς ζωῆς ἡμῶν ἄγγελόν ἢ πολυδαίμυς
καὶ δυσάδης ἀφίστησιν ἀμαρτία. Castra metatur angelus Domini
in circuitu timentium eum. *Omni namque in Dominam creden-
ti angelus adstir, nisi illum a nobis per improbas actiones abegeri-
mus. Sicut enim fumus apes fugat, & foedus odor columbas expellit:
sic angelum vitae nostrae custodem abigit multis lacrimis descendum
& graueolens peccatum. Non incommode fortassis huc etiam
retuleris illud AVR. AVGVSTINI soliloquior. cap. xxvii. Grandis
est eis cura de nobis: magnus est adfectus dilectionis eorum erga
nos: & hoc vnum propter bonorem tuae inestimabilis charitatis,
qua dilexisti nos. Diligunt enim, quos tu diligis; custodiunt,
quos tu custodis: & deserunt, quos tu deseris; nec diligunt ope-
rantes iniquitatem; quoniam & tu odisti omnes operantes ini-
quitatem, & perdes omnes, qui loquuntur mendacium. Quoties
bene agimus, gaudent angeli, & tristantur daemones. Quoties a
bono deuiamus, diabolum laetificamus, & angelos tuos suo gaudio
defraudamus. Gaudium est enim eis super vno peccatore, poeni-
tentiam agente: sed diabolo, super vno iusto, poenitentiam deserente.*

Idem genti Iudaicae persuasum fuisse, docet **GIL-
BERTVS GAULMINVS** in notis ad librum secundum de
morte Moysis cap. ix. editionis Fabricianae. Postquam e-
nim Seraphicae quadrigae, itemque angelorum a dextris &
sini-

stris Dei, mentionem fecisset, iam ad angelos lugentes sermonem suum dirigens, sequentem in modum pergit: *Neque miraberis lugentes angelos hoc loco, quos in omni peccato eorum, quos custodiendos susceperunt, idem praestare, eundemque plangentium plangere non dissimulant.* Princip. Sapient. breue.

שני מלאכי' העומדי' עם האדם תמיד לשמורו כהיות
אדם חוטא הם חטאו כדלויס ממנו ועומדי'ם עלי' חטאו
Angeli duo singulos comitantur, ut eos custodiant, inque omni peccato super eos lugent. Addit GAVLMINVS: *Sed cur angelorum lessum negarent, qui Deo singulis diebus ob excidium templi tribuunt, ut sexcentis in Talmud locis videre est.* Mirari igitur subit, neque IOSEPHVM DE VOISIN, neque IOHENR. MAIVM in theologiis suis Iudaicis, ibi, ubi de angelis tractationem instituunt, vllam luctus huius angelici mentionem fecisse, quod tamen fieri omnino debuisset.

A Iudaeis Muhammedanos theologos eandem sententiam adcepisse, idem GAVLMINVS adfirmat l. c. Apud hos vero Deus ita Mosi respondet in libro quaestion. Mofaicar. MSto: *יא מוסי חמלה אלערש יבכון עלי' ארם אלמרנכין מן דרירי ארם* *O Mose, etiam ex throno meo flent super eos, qui puniuntur ex hominibus.* Sic autem multi, adhuc GAVLMINO teste, concludunt: *Angeli gaudent in caelis super vno peccatore, poenitentiam agente, igitur & flent super vno peccante.*

Qui sectae Platonicae nomen suum quondam dederant, uti multa passim de daemonibus, tam bonis, quam malis tradunt, ita speciatim de amore, quo boni in bonos feruntur, deque odio, quod fouent in improbos, eiusmodi profuerunt, quae huius utique sunt loci. CHALCIDIVS, quem aliqui Christianum, & Carthaginensem quidem Archidiaconum, alii hominem paganae superstitioni deditum, adhuc alii Hebraeum, alii denique *επιστομολογία*, id est, philosophum semichristianum fuisse, contendunt, quique Pla-

tonis Timaeum & latine vertit, & erudito commentario explicavit, quem cum doctissimis notis edidit philologus clarissimus IO. MEYER SIVS, Lugduni Bataurum MDCXVII. in quarti ordinis forma p. 226. conceptis verbis inquit: *Nunc de sancto demonum genere fit sermo, quod ait Plato (in Timaeo) admirabili quadam est prudentia, memoriaque & docilitate felici, quod omnia sciat cogitationesque hominum introspiciat, & bonis quidem delectetur, improbos oderit, contingente se tristitia, quae nascitur ex odio displicentis. Solus quidpote Deus, utpote plenae perfectaeque diuinitatis, neque tristitia, neque voluptate contingitur.* Iungi huic meretur & christianis philosophiae Platonicae sectatoribus PROCOPIVS, ab vrbe, quam incoluit, *Gazaeus* dictus, qui circa annum, saeculi quinti, vicesimum, Iustino imperante, & deinceps floruit. Exstant huius commentaria, seu, ut Photii, qui eadem vehementer laudat, verbis utamur, *ἐξηγητικαὶ σχολαὶ* in Ostateuchum, siue potius Heptateuchum, ex orthodoxorum Patrum scriptis & commentariis, summo cum iudicio, contexta. Equiuero latine solummodo habentur, Tiguri excusa anno MDLV. Conrado Clusero interprete. Graece tamen eximium hoc opus, ex MS. Augustano a se descriptum nouaque versione & notis illustratum, in scriniis suis seruasse immortalis famae theologum Gottfridum Olearium, nos edocet grande illud Germaniae nostrae decus & polyhistor sine pari IO. ALBERTVS FABRICIVS in codice apocrypho noui testamenti tom. I. p. 569. In commentariis istis haec leguntur: *Qui voluntati daemonum non obtemperant, dolore illos gesciunt, angelosque laetitia.*

Nostrae ac superioris aetatis theologorum suffragia ut ad datum, nemo temere a nobis postulabit, cum neque ratio in fituti hoc admittat, neque necessitas requirat. Satis faciendum potius est dubio, quod supra mouimus, ne animos teneamus incertos, aut ipsi haerere ac suspensi esse, videamur. Scilicet a
lia

lia longe ratio est adfectuum in angelis, alia vero in hominibus. Qui angelis tribuuntur adfectus, sunt commotiones voluntatis pure mentales; qui vero de hominibus praedicantur, sensuali:um nomine vulgo venire, & ex corporis animique coniunctione ac commercio prouenire solent. Illi nihil imperfectionis habent, neque adeo beatitudinem ac felicitatem, qua angeli boni fruuntur, vel turbant, vel minuunt. De his vero aliter pronuntiandum, per ea, quae tradunt GEORG. WERENFELSIVS in georgicis animae & vitae CAP. II. §. II. III. VINC. PLACCIVS in adcessionibus ethic. part. I. CAP. IV. §. IX. seq. aliique.

Quorsum haec dicantur, facile intelligitis, CIVES OPTIMI LECTISSIMOQUE! Celebrat ecclesia christiana hoc ipso die, qui vicesimus nonus est mensis Septembris, festum Michaeli archangelo sacrum. Visum quidpe est in concilio, quod auspiciis Caroli magni & Ludouici, quem is imperii consortem adsciuerat, in vrbe Moguntina, anno, saeculi noni, tertio & decimo, habitum est, statuere, vt, dedicatione sancti Michaelis ab opere cessarent omnes, eamque anniuersario cultu agerent. Ludouicus, qui confessui patrum interfuerat, Carolo factis concedente, rerum potitus, inter cetera, & ea, quae patres, canone trigesimo sexto, de diebus festis sanxerant, totidem fere verbis repetiit, lataque lege, dierum nefastorum sanctitatem confirmauit. Cum, b. nostri Lutheri ministerio, sacra repurgarentur, feriae hae statuatae, omni populo communes, dicta lege, sunt conseruatae. E-uoluatur *die Kayserliche Erklärung wegen der Religion zu Augspurg*, anno 1584. tit. 26. §. 12. Quamuis autem feriatum huius diei celebratio non sit iuris diuini, sed positium ecclesiastici, nihilo tamen minus illi, qui eum quocunq; modo profanant, graui se obstringunt crimine, tum quod legem naturae simul & diuinam, de praestando superioribus, legitime praecipientibus, obsequio, violent, tum quod offendi-

culō sint, nec leue in ecclesiam scandalum inferant. Le-
ges quidpe ecclesiasticae non minus obligant, quam ciui-
les, atque transgressores poenae reddunt obnoxios: iniun-
ctis, in foro ecclesiastico, satisfactionibus, quas vocant, cano-
nicis, ab iis, quibus relicta est haec potestas, & in foro ci-
uili, magistratu suum, in delinquentes, ius vindicante. Ces-
sent ergo inter v o s iurgia litigantium; cessent vociferationes
nocturnae; cessent rixae & concertationes, omnesque dissen-
siones. Non vacabitis gulae; non Baccho litabitis; non otio,
quod v o b i s conceditur, abutemini ad lasciuia & petulantia-
am; non eodem ore, quo, in aede sacra, glorificatis nomen Dei
sanctum, enunciabitis verba profana, contumeliosa & exse-
crantia. Perpendite, quanta sit diuini Numinis bonitas, qua
commotus, caelestes suos spiritus custodes v o b i s mittit, vt,
eorundem ministerio, v o s vestraque commoda tueatur, fo-
ueat, ornet. Ipsi opem suam v o b i s lubentes spondent, v o-
b i s q u e praesto sunt, si, illorum, exemplo, Deo seruiatis puri,
sanctique & integri. Nemo v e s t r u m peccatorum sordibus
se polluat, aut prauis cupiditatibus indulgeat, ne tristes a
v o b i s discedant angeli, & mala vestra opera deferant ad
eum, qui seuerissimus est scelerum vindex & vltor. v o s
inprimis, qui, in hac bonarum mentium officina, sacras tra-
ctatis litteras, & ad sublime illud atque excelsum munus prae-
paramini, quod diuinam voluntatem mortalibus adnunciat,
& viam salutis aliis monstrat, id curate, vt, quo propius ad
angelorum officium adcedit vitae, cui destinati estis, ge-
nus, eo etiam diligentius ad angelorum v o s componatis
exemplum, ad attentione, amore, studioque propagandi Nu-
minis gloriam & amplificandi regnum Christi. *Lucae lux
vestra apud homines, vt, vestra recte facta videntes, collaudent
vestrum patrem, qui est in caelis, MATTH. V, 16.* In recte fa-
ctis ponere didicistis, non obliuisci sacerdotum, qui & ipsi
Numinis diuini sunt nuntii, I, COR. IX, II. Hilari ergo
men-

mente manque subuenite, & liberalitatem VESTRAM exercete erga verbi diuini, qui heic loci ecclesiae praesunt, ministros. Et hoc quidem eo magis, quod recepti iam pridem id exigant postulentque mores. Valet omnes, & feliciter agite!

* ZETA significat aedificium ac partem domus, quae cubiculum habeat ac conuersionem. Legas eam vocem in vet. libris Plinii, lib. II, epist. xvii. item apud Lampridium in Heliogabalo, atque alios. Catanaeus ad superiorem Plinii locum ait, quosdam putare, vt pro *Medentius*, Prisciano teste, *Mezentius* dicitur, sic ex *diaeta* factum *zeta*, & hinc κατὰ συγκοπὴν *zeta*. Quam opinationem etsi plane damnat Catanaeus, omnino tamen est verior ea, quam ipse sequitur. Non tamen ἀπὸ λῶς hic Z pro D ponitur, sed za pro dia, more Aeolico, qua nempe ratione in Antonini itinerario est *Hipponem Zarrhytum*, pro *Diarrhyto*, & apud Cyprianum, Hilarium, aliosque scriptores ecclesiasticos, Paulinum in primis, *Zabulum* legas pro *diabolo*: quomodo & ζαβῶλλον dixere pro διαβῶλλον, hoc est, *calumniari*, quamquam Hesychius & Etymologus exponant ἐξαπατᾶν, *decipere*. Vt audiendi non sint, qui ab hebraeo arcessunt, etsi & C. Hieronymus, in cap. vi. ad Ephes. dicat, *diabolum* Graece quidem sonare *criminatorum*, sed Hebraice significare καταρρέοντα, quia habet adfinitatem cum *zabulon*, quod significat καταρρέοντα. Simile quoque est ζακος a ζα pro dia & Artico κορεῖν pro σαίρεσθαι vt proprie sic dicatur, *cuius opera in verrendis, exungandisque sacris aedibus vimur*. Aeolica quoque sunt ζαπλωτ & ζαφλεγης pro διαπλωτ & διαφλεγης. Haec satis ostendunt, *zeta* fieri ex *diaeta*: eoque *zaeta* scribendum erat: sed cum posterioribus saeculis *diaeta* absque diphthongo scripsissent, nihil mirum, si iidem *zeta* scripsissent, nuda vocali. Falluntur igitur, qui ea ratione a similitudine litterae *zeta* dici putant, qua *mensi* aut *locus* a litterae figura nominatur *figura*. Item, qui deducunt a ζητέω, hoc est, *inquirere*: vt *locus sit, in quo versantur ζητητα*. Quas opiniones probat Rhodiginus, lib. xii, cap. xviii. Falluntur & illi, qui vel a ζην deducunt, hoc est, *feruere*, idque quia in eo heliocaminus ponetur: vel a ζην, h. e. *vinere*, quod in ea commodissime viuatur: quam etymologiam probat Fuluius Ursinus, appendice de trilinguo. Vtramque etiam adducit Catanaeus ad superiorem Plinii locum. A *zeta* dicti *zetzarii*, apud Paulum, lib. iii. Sent. Tit. vi. iidem, qui *diaetarii* appellantur, l. quae situm, s. idem respondit. ff. de instr. vel instr. leg. Conf. G. I. VOSSIVS in etymolog. linguae lat. voce *zeta*.

P. P.
IN FESTO MICHAELIS M.D.CC.XXXIX.

Ja 1586

ULB Halle

3

001 508 687

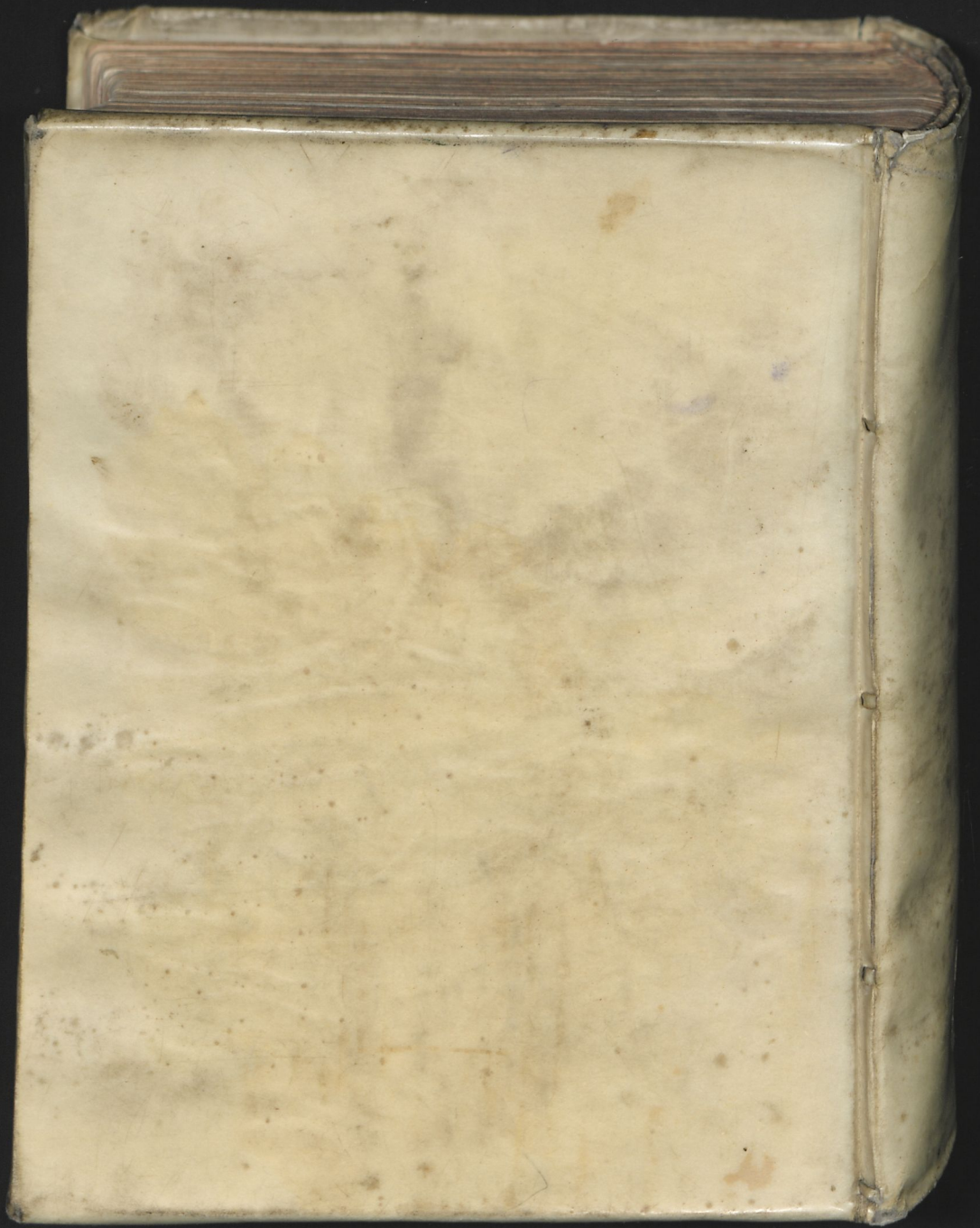

St

VD 78

VD 78

R
ACADEMIAE
GODFR
MENC

DIGESTI VETER
ORDINARIVS, CVR
NATVS, SENATVS
QVE IVRIDICI, NEC
MARCHIONATV IN
SESSOR ET
CIVIBVS

IISDEMQV
QVOD ANGEL
CELEB
PERAMANTE

VITEM
LITTERIS VIDVA

40
NSIS
OV.
C.

VS
BI-
S-Z

ar.
EST

NICHA 2
m - D-L

